

Asia: VN/11401/2022

Lausuntopyyntö: Arviomuistio hyödyllisyysmallilaista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Keskuskauppakamarilta lausuntoa hyödyllisyysmallilakia koskevasta arviomuistiosta (diaarinumero: VN/11401/2022). Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua ja esitämme seuraavaa.

Hyödyllisyysmalli on tärkeä työkalu suomalaiselle yritykselle, kun se miettii itselleen sopivaa ja kustannustehokasta suojaa innovaatiolleen. Hyödyllisyysmalli täydentää Suomessa käytettävissä olevia immateriaalioikeuksia ja IPR-järjestelmää. Osaltaan sen avulla on mahdollisuus tarjota monipuolisempi valikoima erilaisia suojakeinoja eri toimijoiden erilaisiin tarpeisiin. Säilyttämällä hyödyllisyysmallin yhteiskunta mahdollistaa joustavuutta valita juuri omaan tilanteeseen kullekin toimijalle sopivan suojamuodon.

Hyödyllisyysmalli on suojausmuotona helppo, mitä kautta se myös edistää IPR-suojan saatavuutta Suomessa. Se on kustannustehokas, sillä sen hakeminen ja ylläpitäminen on edullisempi kuin esimerkiksi patentoinnista aiheutuvat vastaavat kustannukset. Tämä tekee siitä erityisen houkuttelevan pienten yritysten ja startupien kannalta, joilla ei aina ole resursseja kattaviin patentointiprosesseihin. On tosiasia, että suomalaisista yrityksistä yli 90 prosenttia kuuluu pk-sektoriin ja että pienillä ja keskisuurilla toimijoilla ei ole välttämättä varaa kalliimpien suojamuotojen käyttöön.

Hyödyllisyysmallin rekisteröinti on myös olennaisesti nopeampi kuin patentilla. Lisäksi hyödyllisyysmallia vastaan ei voi tehdä väitettä PRH:ssa, mitä kautta suoja tulee nopeammin voimaan.

Hyödyllisyysmallihakemuksen tehnyt yritys voi hakea 12 kuukauden aikana prioriteettia samaa innovaatiota koskevalle uudelle patentti- tai hyödyllisyysmallihakemukselle. Etuoikeuden hyödyntämisen kautta hakija voi siis saada vuoden mittaisen lisäajan selvittää innovaation suojaaman tuotteen kaupallistamista ja viedä sen markkinoille. Kansallinen hyödyllisyysmallihakemus voi esimerkiksi toimia kansainvälisen PCT-patenttihakemuksen prioriteettina. Prioriteettivuosi on hyvin tärkeä keksinnön jatkohyödyntämisen ja siihen liittyvien suojauskustannusten selvittämisessä. Tällainen mahdollisuus on olennaisen tärkeä erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille.

Hyödyllisyysmallilla on mahdollista suojata innovaatio ilman pitkää ja vaativaa viranomaisprosessia, sillä se tarjoaa nopean suojan ilman kattavaa ennakkotutkimusta. Tämä mahdollistaa innovaation nopean käyttöönoton markkinoilla, mikä on hyödyllistä erityisesti teknologia-aloilla, joissa innovaatiot kehittyvät nopeasti ja joissa suojaustarve uusien tuotteiden osalta on välttämätöntä heti markkinoille tulon yhteydessä.

Hyödyllisyysmalli on selkeästi kansallinen suojamuoto, jota hallinnoi ja myöntää Patentti- ja rekisterihallitus (PRH). Hyödyllisyysmalli on olemassaolonsa aikana vahvistanut ja täydentänyt kotimaista innovaatioekosysteemiä tarjotessaan suojausmahdollisuuden erilaisille innovaatioille, joita ei aiemmin ollut mahdollista suojata. Tämänkaltaisen monipuolisuus on rohkaissut yrityksiä suojaamaan innovaatioitansa lisää sekä kehittämään uusia ratkaisuja ilman pelkoa siitä, että suoja ei olisi saatavilla.

Hyödyllisyysmalli on kansallisena suojamuotona aikaansaanut PRH:lle viraston omasta toiminnasta syntyviä rahavirtoja. PRH on suomalaisille yrityksille ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle tärkeä toimija, mistä syystä on olennaista, että PRH toimii hyvin ja että sillä on myös jatkossa taloudelliset edellytykset toimintaansa. On tosiasia, että PRH:n taloudelliset mahdollisuudet toimia ovat pienentyneet johtuen muun muassa EU:n eri suojamuotojen lisääntymisestä, kuten yhtenäispatentista, yhteisömallista ja EU-tavaramerkistä. On kuitenkin tärkeää myös tulevaisuudessa pitää Suomessa huolta oman kansallisen viraston toimintaedellytyksistä.

Kun on käynyt ilmi, ettei hyödyllisyysmallin hallinnoimisesta syntyneitä kustannuksia ole hinnoiteltu PRH:n rekisteröinti- ja uudistamismaksuihin aiheutuneita kuluja vastaavasti, tulee tilanne korjata. On selvítettävä hyödyllisyyksille PRH:lle aiheutuvat työ- ja muut kustannukset, minkä jälkeen tästä suojamuodosta aiheutuvat kulut tulee viedä vastaaviin rekisteröinti- ja uudistamismaksuihin kustannusvastaavasti.

Jos hyödyllisyysmallista luovuttaisiin kokonaan, voi vain arvailla, mikä vaikutus toimella olisi suomalaisiin pk-yrityksiin ja niiden innovaatioiden suojaamiseen. Samalla herää kysymys, miksi ylipäänsä Suomessa satsataan rahaa innovointiin, tutkimukseen ja tuotekehitykseen, jos samaan aikaan ehdotetaan innovaatioita suojaavan, jo olemassa olevan keinon lopettamista. On selvää, ettei

nykyisessä kauppapoliittisessa tilanteessa ole järkevää luopua olemassa olevasta kansallisesta IPR-suojamuodosta, kun samaan aikaan isot maat vetävät 'kotiin päin' ja protektionismi lisääntyy.

IPR-lainsäädännön uudistaminen on Suomessa tällä hetkellä hidasta ja työlästä. Tämä johtuu ainakin osittain työ- ja elinkeinoministeriön resurssien puutteesta, mutta asiaan ei ole tulossa muutosta nopealla aikataululla ottaen huomioon hallituksen tavoitteet supistaa valtionhallintoa. Myöhemmin kun ministeriöön saadaan enemmän resursseja, voidaan tehdä erillisarvio hyödyllisyysmallilaista ja nyt toteutettavista uudistuksista. Sillä jos nyt kokonaan luovutaan olemassa olevasta hyödyllisyysmallista, on sitä mahdotonta saada enää takaisin.

Vallitsevassa tilanteessa tuleekin tätä kansallista suojamuotoa kehittää ja muuttaa siten, että siinä havaitut epäkohdat korjataan. Ehdotamme, että hyödyllisyysmalli kansallisena suojamuotona säilytetään ja ilmenneet puutteet ja epäkohdat korjataan seuraavasti:

- 1) Hyödyllisyysmallin keksinnöllisyysvaatimus muutetaan Saksan mallin mukaisesti vastaamaan samaa tasoa kuin patentoitavilla keksinnöillä.
- 2) Mahdollistetaan englanninkielinen hyödyllisyysmallin hakeminen.
- 3) Säädetään, ettei hyödyllisyysmallilla saa hyökätä toista toimijaa vastaan, ellei sen osalta ole hankittu PRH:lta arviota keksinnöllisyydestä ja uutuudesta.

Aalto-Setälä Minna
Keskuskauppakamari